

INFORMACIJA VISUOMENEI

iš metodikos

GIMDYMO SUŽADINIMAS

.L.A.G.D.

LIETUVOS AKUŠERIŲ
GINEKOLOGŲ DRAUGIJA

2019 07 20

GIMDYMO SUŽADINIMAS

Daugumai nėščiujų sąrėmiai prasideda savaime tarp 37-os ir 42-os nėštumo savaitės. Prieš gimdymą gimdos kaklelis ruošiasi gimdymui – suminkštėja ir sutrumpėja. Tai vadinama gimdos kaklelio brendimu. Prieš sąrėmius ar jų metu savaime plyšta vaisiaus dangalai (t. y. vaisiaus vandenų, kurie supa kūdikį, pūslė) ir nubėga vaisiaus vandenys. Sąrėmių metu gimdos kaklelis išsiplečia (atsiveria ir darosi platesnis), o gimda susitraukia, kad išstumtų kūdikį.

Kas yra gimdymo sužadinimas?

Gimdymo sužadinimas – tai dirbtinai sukelti gimdos susitraukimai prieš savaiminio gimdymo pradžią, siekiant užbaigti nėštumą. Gimdymas sužadinamas tais atvejais, kai rizika tęsti nėštumą didesnė nei galimos jo užbaigimo komplikacijos.

Pažymėtina, kad sužadintas gimdymas priskiriamas rizikingo gimdymo kategorijai, todėl gimdymo sužadinimo sąlygų aptarimas ir vertinimas ypač svarbus.

Siūlydamas dirbtinį gimdymo sužadinimą, gydytojas turi paaiškinti:

- kodėl siūlo dirbtinai sužadinti gimdymą;
- kada, kur ir kaip bus sužadintas gimdymas;
- galimus pagalbos ir skausmo malšinimo variantus;
- kitus gimdymo variantus, jei atsisakytumėte gimdyti dirbtinai skatinant sąrėmius;
- dirbtinai sužadinto gimdymo pavojus ir privalumus, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes bei siūlomus gimdymo sužadinimo būdus;
- nesėkmingo gimdymo sužadinimo tikimybę ir veiksmus, jei taip nutiktų.

Kada rekomenduojama gimdymą sužadinti?

- Kai nėštumas užsitęsia ilgiau nei 41 savaitę, nes nėštumui užtrukus iki 42 savaičių ir ilgiau dvigubai padidėja kūdikio žūties rizika, labai padidėja aspiracijos mekonijumi tikimybė.
- Prieš laiką nutekėjus vaisiaus vandenims (nuteka vaisiaus vandenys, nesant gimdos susitraukimų).
- Kai kūdikis gimdoje žūsta.
- Įtariamas kūdikio būklės blogėjimas, jei nereikia atlikti skubios cezario pjūvio operacijos (kai kūdikis yra per mažas ar auga nepakankamai, kai blogėja jo kraujotaka ir pan.).
- Jei yra nėštumo komplikacijų, tokių kaip nėščiujų hipertenzija, preeklampsija, eklampsija.
- Sunkios motinos ligos (diabetas, hipertenzija, širdies, plaučių, inkstų ligos).
- Chorionamnionitas (vaisiaus dangalų uždegimas).
- Placentos atšoka (jei nereikalingas skubus cezario pjūvis).
- Kitos priežastys.

Prieš gimdymo sužadinimą gydytojas turi įvertinti nėščiosios ir jos būsimo naujagimio būklę, patikslinti nėštumo dydį, įvertinti gimdos kaklelio subrendimą. Gimdos kaklelio subrendimas vertinamas balais pagal tam tikrą schemą – *Bishop* skalę. Gimdos kaklelis laikomas subrendusiu, jei balų suma yra šeši ir daugiau. Jei reikalingas gimdymo sužadinimas, o gimdos kaklelis nesubrendęs, rekomenduojama jį brandinti. Gimdos kaklelis brandinamas vaistais prostaglandiniais (misoprostoliu ar dinoprostonu), retais atvejais gali būti naudojami specialūs kateteriai. Prostaglandinai įdedami į makštį ar gimdos kaklelį akušerijos skyriaus palatoje. Po prostaglandinų įdėjimo rekomenduojama 30 min. pagulėti. Kartais prostaglandinai skiriami kaip geriamosios tabletės ar tirpalas. Po medikamentų pavartojimo būtina stebėti vaisiaus širdies veiklą.

GIMDYMO SUŽADINIMAS

Kada negalima sužadinti gimdymo?

Gimdymo sužadinti negalima, jei yra:

- centrinė placentos pirmėiga ir vasa praevia (situacija, kai vaisių maitinančios kraujagyslės dengia vidinę gimdos kaklelio dalį);
- skersinė vaisiaus padėtis;
- iškritusi virkštelė;
- randas gimdoje po klasikinio cezario pjūvio ar po ≥ 2 cezario pjūvio operacijų;
- kitokia situacija, kada gimdymo sužadinimas aptariamas individualiai.

Kokia gimdymo sužadinimo rizika ir nauda?

Dažniausiai gimdymą rekomenduojama sužadinti, jei nėštumas tęsiasi ilgiau nei 41 savaitę. Gimdymo sužadinimo tikslas – išvengti užsitęsusio nėštumo komplikacijų. Kita priežastis, dėl kurios dažniausiai siūlomas gimdymo sužadinimas, prieš laiką nutekėję vaisiaus vandenys.

Užsitęsęs nėštumas susijęs su didesne komplikacijų rizika motinai ir vaisiui ar naujagimiui: dažniau atliekamos skubios cezario pjūvio operacijos, dažniau būna gimdymo veiklos sutrikimų, kraujavimas ar infekcija po gimdymo. Naujagimiams dažniau sutrinka kvėpavimas, į plaučius patenka mekonija. Praėjus gimdymo terminui, aktyvėja vaisiaus žarnų judesiai ir kūdikis gali išsitsuštinti mekonijumi, todėl rizika, kad būsimas naujagimis įkvėps vandenų, suterštų mekonijumi, išauga. Mekonijumi suteršti vandenys, patekę į plaučius, gali sukelti kvėpavimo sutrikimų naujagimiui.

Prieš laiką nutekėjus vaisiaus vandenims savaiminės gimdymo veiklos laukimas yra susijęs su didesniu infekcinių komplikacijų, pogimdyminio karščiavimo skaičiumi bei ilgesniu motinų buvimu ligoninėje, o naujagimiams – ilgesniu gydymu intensyviosios terapijos skyriuje.

Kaip yra sužadinamas gimdymas?

Gimdymas gali būti sužadinamas keliais būdais. Atsižvelgus į Jūsų būklę, gali būti taikoma viena ar visos toliau aprašytos procedūros. Visoms išvardytoms procedūroms būtinas nėščiosios sutikimas.

Vaisiaus dangalų atskyrimas. Tai nėra gimdymo sužadinimo būdas, tačiau šis veiksmas padidina tikimybę, kad gimdymas prasidės savaime ir tikrojo gimdymo sužadinimo nereikės. Gydytojas ar akušeris apžiūros metu įterpia pirštą į gimdos kaklelį ir atskiria vaisiaus dangalus nuo gimdos kaklelio. Tai gali sukelti skausmą ir diskomfortą moteriai ar negausų kraujavimą. Ši procedūra nekenkia kūdikiui ir nedidina infekcijos pavojaus.

Gimdymo sužadinimas prostaglandiniais. Prostaglandinai – tai vaistai, kurie padeda sužadinti gimdymą, skatindami gimdos kaklelio minkštėjimą ir trumpėjimą (kitais tariant, brandina gimdos kaklelį). Veikiant šioms preparatams, gimdos kaklelis prasiveria, gali prasidėti sąrėmiai. Prostaglandinų skiriama ligoninėje. Šiuo metu Lietuvoje gimdymui sužadinti dažniausiai vartojami neregistruoti prostaglandinai (misoprostolis), kurių vartojimą reglamentuoja Pasaulinė Sveikatos Organizacija. Jiems vartoti reikalingas pasirašytinis nėščiosios sutikimas.

Vaisiaus vandenų pūslės suardymas (amniotomja). Jei vaisiaus vandenys nenutekėjo savaime, vandenų pūslė gali būti dirbtinai praplėsiama. Makšties apžiūros metu akušeris arba gydytojas suardo vandenų pūslę aplink vaisiaus galvą, kad nutekėtų priekiniai vaisiaus vandenys ir galva įsiremtų į gimdos kaklelį. Tokiu būdu skatinami gimdos susitraukimai. Kai kuriais atvejais amniotomija gali būti rizikinga, pvz., kai vaisiaus galva yra aukščiau virš dubens įeigos ar yra daug vaisiaus vandenų, amniotomijos metu gali iškristi virkštelė. *Vasa praevia* atveju amniotomija gali sukelti kūdikio nukraujavimą ir žūtį. Prieš amniotomiją svarbu įvertinti procedūros atlikimo sąlygas, kad būtų maksimaliai užtikrintas jos saugumas.

GIMDYMO SUŽADINIMAS

Oksitocino infuzija. Oksitocinas – tai sąrėmius skatinantis vaistas. Jį galima vartoti sąrėmiams dar neprasidėjus arba sąrėmiams prasidėjus, bet nestiprėjant. Šis vaistas gali būti skiriamas net ir tuo atveju, jei jau buvo bandoma sužadinti gimdymą anksčiau minėtais būdais. Oksitocino dozė lėtai didinama, kol prasideda reguliarūs sąrėmiai (po 3 – 4 kas 10 minučių). Tokiu būdu sukelti sąrėmiai yra analogiški savaiminio gimdymo metu prasidėjusiems sąrėmiams. Sužadinant gimdymą tokiu būdu, svarbu nuolat stebėti būsimo naujagimio širdies veiklą.

Kateteriai gimdymui sužadinti (pvz., *Foley kateteris*). Labai retai naudojama gimdos kaklelio brandinimo priemonė, kai neveiksmingi ar neskirtini prostaglandinai arba yra buvusi cezario pjūvio operacija.

Kokios galimos gimdymo sužadinimo komplikacijos?

1. **Gimdos perstimuliavimas.** Tai dažnesni, nei įprasta, gimdos susitraukimai. Padidėjęs spaudimas gimdos viduje gali pabloginti moters ar kūdikio būklę. Tokiu atveju būsimo naujagimio būklę bus atidžiai stebima, nutraukiamas gimdymą sužadinančio preparato vartojimas, skiriama vaistų, kurie retina sąrėmius.
2. **Nepavykęs gimdymo sužadinimas.** Gimdymo sužadinimas laikomas nepavykusiu, jei lašinant didžiausias oksitocino dozes po vaisiaus vandenų pūslės suardymo per 12 stimuliavimo valandų neatsiranda aktyvios gimdymo fazės požymių (gimdos susitraukimai neefektyvūs, nesiveria gimdos kaklelis). Jei gimdymo sužadinti nepavyko, gydytojas turi įvertinti moters ir kūdikio būklę bei aptarti klinikinę situaciją su paciente. Aptariama pakartotinio gimdymo sužadinimo ar cezario pjūvio operacijos galimybė.
3. **Virkštelės iškritimas.** Virkštelės iškritimo rizika padidėja atliekant amniotomiją. Tai grėsminga komplikacija, dėl kurios kūdikis gali žūti. Jei nuleidžiant vaisiaus vandenį iškrenta virkštelė, atliekama skubi cezario pjūvio operacija. Komplikacija galima ir tuo atveju, kai vaisiaus vandenys nuteka savaime.
4. **Vasa praevia plyšimas.** Ši komplikacija dažnai lemia kūdikio nukraujavimą ir mirtį. Tai ypač reta klinikinė situacija, galinti įvykti amniotomijos metu, todėl būtina įvertinti procedūros atlikimo sąlygas. Pažymėtina, kad *vasa praevia* plyšimas galimas ir savaiminio vaisiaus vandenų nutekėjimo atveju.
5. **Gimdos plyšimas.** Gimdos plyšimas gimdymo sužadinimo metu pasitaiko labai retai. Plyšus gimdai gresia pavojus gimdyvės ir kūdikio gyvybei. Operuojant moterį dėl gimdymo metu plyšusios gimdos ne visada pavyksta gimdą susiūti, kai kada tenka ją pašalinti. Įtarus, kad gimda gali plyšti, atliekama skubi cezario pjūvio operacija. Komplikacija galima ir tuo atveju, kai gimdymas vyksta savaime, be gimdymą sužadinančių vaistų.
6. **Kitos komplikacijos.** Sužadinant gimdymą didesnė gausesnio pogimdyminio kraujavimo, infekcijos rizika.

Kokios skausmo lengvinimo galimybės?

Sužadintas gimdymas dažnai yra skausmingesnis nei prasidėjęs savaime. Sužadinant gimdymą siūlomi visi gimdymo skausmo malšinimo būdai kaip ir savaiminio gimdymo metu.

Informacija visuomenei

Gimdymo sužadinimas – tai dirbtinai sukelti gimdos susitraukimai prieš savaiminio gimdymo pradžią, siekiant užbaigti nėštumą. Gimdymas sužadinamas tais atvejais, kai rizika tęsti nėštumą didesnė nei galimos jo užbaigimo komplikacijos. Gimdymo sužadinimui taikant mokslo įrodymais pagrįstus metodus, maksimaliai užtikrinamas gimdyvės bei jos būsimo naujagimio saugumas.

[Visą metodiką skaityti galite čia](#)